

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/96/2024
Identifikačné číslo spisu:	8619200989
Dátum vydania rozhodnutia:	26.08.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Mario Dubaň
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:8619200989.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne N. R., narodenej XX. W. XXXX, E., F. XX, zastúpenej advokátom JUDr. Ambrózom Motykom, Stropkov, Nám. SNP 7, proti žalovanej obchodnej spoločnosti Orange Slovensko a. s., Bratislava, Metodova 8, IČO: 35 697 270, zastúpenej spoločnosťou Advokátska kancelária Branislava Máčaja, s. r. o., Bratislava, Vajnorská 21A, IČO: 46 759 875, o náhradu nemajetkovej ujmy 5.000 eur, vedenom na Okresnom súde Bardejov pod sp. zn. SK-4C/19/2019 (pôvodne na Okresnom súde Svidník), o dovolaniach žalovanej proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove zo 16. marca 2023 sp. zn. 1Co/32/2022 a proti opravnému uzneseniu Krajského súdu v Prešove zo 06. júna 2023 sp. zn. 1Co/32/2022, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Prešove zo 16. marca 2023 sp. zn. 1Co/32/2022 v dovolaní napadnutej časti o priznaní nároku na náhradu trov konania žalobkyni proti žalovanej v rozsahu 100 % v spojení s opravným uznesením Krajského súdu v Prešove zo 06. júna 2023 sp. zn. 1Co/32/2022 zrušuje a vec v rozsahu zrušenia vracia odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Svidník (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 25. októbra 2021 č. k. 4C/19/2019-109 I. žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni nemajetkovú ujmu 2.175 eur, II. vo zvyšku žalobu zamietol a III. žalobkyni priznal náhradu trov konania proti žalovanej v rozsahu 100 %. O trovách konania súd prvej inštancie rozhodol v zmysle § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) tak, že ich priznal žalobkyni proti žalovanej v plnom rozsahu, pretože žalobkyňa bola úspešná a výška priznanej nemajetkovej ujmy závisela od úvahy súdu.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom zo 16. marca 2023 sp. zn. 1Co/32/2022 potvrdil prvoinštančný rozsudok v časti uloženia povinnosti žalovanej zaplatiť žalobkyni nemajetkovú ujmu 110 eur a v prevyšujúcej vyhovujúcej časti ho zmenil tak, že žalobu zamietol. Rozhodol, že žalobkyňa má nárok na náhradu trov konania proti žalovanej v rozsahu 100 %. V odôvodnení v otázke primeranosti nároku na náhradu nemajetkovej ujmy uviedol, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy je daný, nakoľko incident, kedy došlo k vystaveniu osobných údajov žalobcu

nepovolaným osobám je tak závažným zásahom do jeho práva na ochranu osobnosti, že nepostačuje zadostučinenie podľa § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka a vzhľadom na závažnosť okolností a charakter tohto incidentu je dôvodné, aby bolo žalobcovi priznané aj právo na nemajetkovú ujmu. Ohľadom výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy vychádzal z judikatúry súdov Slovenskej republiky vo vzťahu k priznaným nárokom na náhradu nemajetkovej ujmy, ktoré sa zvyčajne priznávajú pozostalým po osobách, ktoré boli usmrtené pri dopravných nehodách, či zo zákonnej úpravy ohľadom nárokov poškodených z trestných činov. Vo vzťahu k takto stanovenej výške nároku na náhradu nemajetkovej ujmy sa odvolaciemu súdu javila priznaná náhrada neprimerane vysoká; preto bol názoru, že možno hovoriť o rozsahu cca 10 % zo základu priznaného pre obete násilných trestných činov (§ 12 ods. 3 zákona č. 274/2017 Z. z.). Zároveň zohľadnil, že v danom prípade nedošlo k zásahu do osobnostných práv žalobcu, ale len k potencionalnej možnosti ich ohrozenia, čo odôvodnilo ďalšie zníženie minimálne na hodnotu 50 % z vyššie uvedenej úvahy. Keďže sa odvolaciemu súdu nepodarilo nájsť obdobný prípad, ktorý by bol riešený súdmi Slovenskej republiky, zohľadnil rozhodnutie Mestského súdu v Prahe z 29. augusta 2019 sp. zn. 22Co/147/2019, ktorý potvrdil ako primerané zadostučinenie 10 000 Kč pri porovnateľnom skutkovom stave a dospel k záveru, že priznaná suma 110 eur pre žalobkyňu je vzhľadom na charakter veci primeranou nemajetkovou ujmovou a v prevyšujúcej časti vo výroku, ktorým bolo žalobe vyhovené rozsudok zmenil a žalobu zamietol (§ 388 CSP).

2.1. O trovách celého konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 2 CSP za použitia § 255 ods. 1 CSP tak, že nárok na ich náhradu priznal žalobkyni v celom rozsahu s poukazom na jej úspech v konaní, zohľadniac, že výška priznanej náhrady závisela od úvahy súdu. Konštatoval, že Civilný sporový poriadok nemá ustanovenie obdobné ustanoveniu § 142 ods. 3 OSP, ktoré sa uplatňovalo ako lex specialis vo vzťahu k § 142 ods. 2 OSP a doplnil, že na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy nová právna úprava neobsahuje tri špeciálne skutkové podstaty (§ 142 ods. 1, ods. 2 a ods. 3 OSP), ale len dve, menovite § 255 ods. 1 a ods. 2 CSP. Na prvom mieste je zásada úspechu a v prípadoch, keď mala strana sporu vo veci úspech len čiastočný, platí pravidlo obsiahnuté v § 255 ods. 2 CSP (pomer úspechu). Odvolací súd vyjadril presvedčenie, že zásadu úspechu vo veci treba uplatniť aj na konania, v ktorých výška plnenia závisí od úvahy súdu alebo od znaleckého posudku; v týchto prípadoch však nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku, pretože ho nemožno ad absurdum zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu alebo znaleckej činnosti. Pri rozhodovaní odvolací súd rozlišoval, čo je základné, a čo sprevádzajúce so záverom, že za základné sa považuje rozhodnutie, že do žalobcovho práva bolo zasiahnuté. Ako vhodné riešenie videl v tom, že žalobca má právo na plnú náhradu trov konania, avšak výlučne iba z prisúdenej sumy (nie zo sumy žalovanej). Podčiarkol, že priznanie plnej náhrady trov konania výlučne z prisúdenej sumy je v tomto prípade zdôvodniteľné cez interpretáciu pojmu „úspech vo veci“ (§ 255 CSP), keďže ten, ako je uvedené vyššie, sa skúma čo do právneho základu, a nie do výšky priznaného nároku.

2.2. Odvolací súd následne opravným uznesením zo 06. júna 2023 sp. zn. 1Co/32/2022 na návrh žalovanej opravil odôvodnenie písomného vyhotovenia rozsudku Krajského súdu v Prešove č.k. 1Co/32/2022-193 zo 16. marca 2023 v odseku 38. tak, že má správne znieť: „O trovách celého konania odvolací súd rozhodol v zmysle ust. § 396 ods. 2 CSP v spojení s ust. § 255 ods. 1 CSP tak, že nárok na ich náhradu priznal žalobcovi v celom rozsahu proti žalovanému s poukazom na úspech žalobcu v konaní, pričom výška priznanej náhrady závisela od úvahy súdu. Civilný sporový poriadok nemá ustanovenie obdobné ustanoveniu § 142 ods. 3 O.s.p., ktoré sa uplatňovalo ako lex specialis vo vzťahu k § 142 ods. 2 O.s.p. (k tomu napr. nález Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 142/2014). Na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy, nová právna úprava už neobsahuje tri špeciálne skutkové podstaty (§ 142 ods. 1, 2 a 3 O.s.p.), ale len dve (§ 255 ods. 1, 2 CSP). Na prvom mieste je zásada úspechu a v prípadoch, keď mala strana sporu vo veci úspech len čiastočný, platí pravidlo obsiahnuté v § 255 ods. 2 CSP (pomer úspechu). Zásadu úspechu vo veci treba uplatniť aj na konania, v ktorých výška plnenia závisí od úvahy súdu (sudcovské právo) alebo od znaleckého posudku. V týchto prípadoch však nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku. Nemožno ho totiž ad absurdum zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu alebo znaleckej činnosti. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania v tomto prípade treba rozlíšiť, čo

je základné, a čo sprevádzajúce (pozri k tomu napr. nález Ústavného súdu ČR, III. ÚS 170/99). Za základné sa považuje rozhodnutie, že do žalobcovho práva bolo zasiahnuté. Priznanie plnej náhrady trov konania je v tomto prípade zdôvodniteľné cez interpretáciu pojmu „úspech vo veci“ (§ 255 CSP), keďže ten, ako je uvedené vyššie, sa skúma čo do právneho základu, a nie čo do výšky priznaného nároku.“ V odôvodnení rozhodnutia s odkazom na § 224 CSP pripustil, že oprava súdneho rozhodnutia je prípustná za stanovených podmienok bez toho, aby bolo na odstránenie niektorých pochybení potrebné použiť riadny alebo mimoriadny opravný prostriedok, pochybenie sa musí týkať písomného vyhotovenia rozhodnutia. Mal za to, že oprava sa môže týkať aj odôvodnenia rozhodnutia vrátane predpísaného poučenia. Z písomného vyhotovenia rozsudku odvolacieho súdu mal odvolací súd za zrejmé, že pri jeho vyhotovovaní v časti odôvodnenia výroku o trovách konania (ods. 38.) došlo k zrejmej nesprávosti spočívajúcej v tom, že odôvodnenie výroku o trovách konania nedôvodne obsahuje dôvetok „iba z prisúdenej sumy“, čo nekorešponduje s jeho vyhláseným znením, pretože výrok o trovách konania takýto doplnok neobsahuje, a rovnako tak ani so znením ustanovenia § 10 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, z ktorého vyplýva spôsob kalkulácie trov právneho zastúpenia vo veciach ochrany osobnosti; základom pre výpočet trov právneho zastúpenia nie je „prisúdená suma“, ale pevne stanovená suma (1.000 eur, ak sa nežiada náhrada nemajetkovej ujmy, resp. 2 000 eur, ak sa žiada náhrada nemajetkovej ujmy). Odvolací súd preto túto nesprávnosť odstránil postupom podľa § 224 CSP vydaním opravného uznesenia.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu vo výroku, ktorým bol žalobkyni priznaný nárok na náhradu trov (celého) konania voči žalovanej v rozsahu 100 % a proti opravnému uzneseniu odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktoré odôvodnila § 420 písm. f) CSP. Mala za to, že rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou civilného sporového konania a ako také spadá pod čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a že odvolací súd sa náležite nevysporiadal s jej relevantnou argumentáciou v tak zásadnom rozsahu, že takýmto nesprávnym procesným postupom došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces.

3.1. Odvolaciemu súd vyčítala, že sa náležite nevysporiadal s problematikou zásady úspechu v spore pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania a v tejto časti považovala jeho rozhodnutie za arbitrárne.

3.2. Dovolateľka trvala na tom, aby odvolací súd pri určovaní trov konania, ktoré výlučne spočívajú v trovách právneho zastúpenia, využil svoje moderačné právo v zmysle § 257 CSP a trovy konania žalobkyni nepriznal, resp. ich aspoň primerane znížil.

3.3. Dovolateľka zároveň podotkla, že ak trovy konania násobne prevyšujú judikovanú čiastku, je možné označiť situáciu za výnimočnú, odôvodňujúcu aplikáciu ustanovenia § 257 CSP. V tejto súvislosti poukázala na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 113/2019 zo 06. júna 2019, ako aj na nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 3923/2011 z 29. marca 2012, z ktorého relevantnú časť citovala. Ďalej argumentovala tým, že z ňou uvádzanej literatúry ako aj z prezentovaných súdnych rozhodnutí je relevantné posúdenie otázky, či žalobcovi vôbec vznikol za skutkových okolností danej veci nárok na náhradu trov konania a ak áno, v akom rozsahu. Osobitne to platí v prípade, ak žalobca uplatňoval žalobou 5.000 eur a bolo mu právoplatne priznaných 110 eur, čo je suma 45 násobne nižšia (!) než suma uplatnená žalobcom resp. suma zodpovedajúca 2 % žalovanej sumy. Takýto prístup by aj vo veciach ochrany osobnosti prehliadal elementárne hľadisko spravodlivého usporiadania vzťahov medzi stranami. Bola názoru, že nožnice medzi žalobcom požadovanou čiastkou peňažnej náhrady a judikovanou čiastkou sú v tomto prípade tak široko otvorené, že odôvodňujú legitímnu otázku žalovanej, či vôbec žalobcovi v tomto prípade vznikol nárok na náhradu trov konania a ak áno v akom rozsahu, na ktorú mala žalovaná dostať zo strany odvolacieho súdu jednoznačnú odpoveď. Situáciu, ak trovy konania násobne prevyšujú judikovanú čiastku, je možné označiť za výnimočnú, odôvodňujúcu aplikáciu § 257 CSP.

3.4. Dovolaním napadnuté rozhodnutie považovala za nedostatočné z dôvodu nevysporiadania sa so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami tvoriacimi základ pre rozhodnutie o trovách konania, teda za arbitrárne, nepreskúmateľné a nezrozumiteľné. S ohľadom na uvedené navrhla napadnuté rozhodnutie vo výroku o nároku na náhradu trov konania zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

3.5. Vydaním opravného uznesenia, predovšetkým nesprávnou aplikáciou ustanovenia § 224 CSP,

odvolací súd znemožnil žalovanej, aby uskutočňovala jej procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP). Objasnila, že právny pojem „iná nesprávnosť“ je potrebné vykladať tak, že ide o nesprávnosť podobnej povahy ako chyba v písaní alebo počítaní, ktorá je následkom náhleho a okamžitého zlyhania duševnej či mechanickej činnosti osoby, ktorá rozsudok vyhlasovala alebo vyhotovovala a ktoré sú úplne zjavné (II. ÚS SR 576/2013 alebo R 37/1969). Porovnaním opraveného znenia odôvodnenia (ods. 38 odôvodnenia) dovolaním napadnutého výroku o trovách konania s pôvodným znením odôvodnenia je zrejmé, že z neho bola vynechaná časť znenia, ktorou súd vo vzťahu k priznaniu nároku na náhradu trov konania v rozsahu 100 % žalobkyni dôvodil, že „vhodným riešením potom bude, že žalobca má právo na plnú náhradu trov konania, avšak výlučne iba z prisúdenej sumy (nie zo sumy žalovanej). Priznanie plnej náhrady trov konania výlučne z prisúdenej sumy je v tomto prípade zdôvodniteľné cez interpretáciu pojmu „úspech vo veci“ (§ 255 CSP), keďže ten, ako je uvedené vyššie, sa skúma čo do právneho základu a nie čo do výšky priznaného nároku.“ Argumentácia žalovanej spočívala v tom, že odvolací súd zmenil opravným uznesením samotnú podstatu (jadro) svojho odôvodnenia k výroku rozsudku o trovách konania, keď vyššie uvedenú (vypustenú) časť pôvodného odôvodnenia rozsudku v žiadnom prípade nie je možné kvalifikovať ako inú zrejmu nesprávnosť, ktorá je následkom náhleho a okamžitého zlyhania duševnej či mechanickej činnosti osoby, ktorá rozsudok vyhlasovala alebo vyhotovovala a ktorej opravu je možné vykonať postupom podľa § 224 CSP. Ide o dodatočne, resp. nanovo (po vyhlásení rozsudku) formulované odôvodnenie a takéto konanie odvolacieho súdu predstavuje nesprávny procesný postup vedúci k porušeniu práva na spravodlivý proces.

4. Žalobkyňa vo vyjadrení k dovolaniu rozporovala procesnú prípustnosť podaného dovolania, nakoľko smeruje proti výroku o trovách konania a keďže predmetom sporu je ochrana osobnosti, konštatovanie žalovanej o nepomere medzi priznanou sumou peňažnej náhrady a výškou trov konania považovala za právne irelevantné. V tejto súvislosti poukázala na skutkové a právne identické právne veci týkajúce sa účastníkov konania s tým, že ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 233/2022 z 24. mája 2022 ústavnú sťažnosť žalovanej odmietol. Z jeho obsahu vyplýva, že pokiaľ príslušný súd skonštatoval zásah do osobnostných práv, mal žalobca plný úspech v spore, teda patrí mu plný nárok na náhradu trov konania v zmysle uplatnenia zásady úspechu; z tohto hľadiska je irelevantné, či a prípadne v akej výške bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch. Žiadala dovolanie žalovanej podľa § 447 písm. c) CSP odmietnuť resp. pre prípad, že dovolací súd posúdi predmetné dovolanie ako procesne prípustné, navrhla dovolanie podľa § 448 CSP ako nedôvodné zamietnuť.

5. Žalovaná v dovolacej replike k vyjadreniu žalobkyne v celom rozsahu zotrvala na svojich tvrdeniach a argumentácii uvedenej v podanom dovolaní; k novo prezentovaným tvrdeniam poznamenala, že predmetom dovolania je rozhodnutie odvolacieho súdu o samotnom nároku na náhradu trov konania v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí, nie o výške trov konania, ktorých spôsob určenia bol predmetom ústavnej sťažnosti žalovanej.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Dovolateľka vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietala nepreskúmateľnosť napadnutého rozhodnutia, nedostatočné odôvodnenie v súvislosti s rozhodovaním o náhrade trov konania, arbitrárnosť vo vzťahu k zásade úspechu v spore a s tým súvisiace neaplikovanie § 257 CSP, ako aj nevysporiadanie sa s podstatnými námietkami uplatnenými v odvolaní.

9. Základným (a spoločným) znakom všetkých rozhodnutí odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné podľa § 420 CSP je to, že ide buď o rozhodnutie vo veci samej alebo o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. V prípade, že dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 CSP, dovolací súd skúma primárne, či ide o rozhodnutie v ňom uvedené; k preskúmaniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľa o existencii procesnej vady konania v zmysle § 420 písm. a) až f) CSP pristupuje dovolací súd len vtedy, ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu uvedenému v tomto ustanovení. Ak je dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré nie je rozhodnutím vo veci samej, ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, je z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. a) až f) CSP irelevantné, či k dovolateľom namietanej procesnej vade došlo alebo nedošlo.

10. Ústavný súd už v uznesení č. k. I. ÚS 387/2019-26 zo 17. septembra 2019 poukázal na to, že problematikou prípustnosti opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku sa zaoberal v uznesení sp. zn. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270), v ktorom vyslovil, že podľa § 357 písm. m) CSP jedným z uznesení, proti ktorým je prípustné odvolanie a ktoré sú tak v danej nimi riešenej otázke s konečnou platnosťou preskúmateľné v rámci odvolacieho konania, je aj uznesenie, ktorým prvoinštančný súd rozhodol o nároku na náhradu trov konania s konečnou platnosťou, takže rozhodnutie odvolacieho súdu o tomto odvolaní je v otázke nároku na náhradu trov konania rozhodnutím konečným (ktorým sa konanie v tejto otázke nároku končí, pozn.), a teda ho možno v zmysle už uvedeného považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.

11. Prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o náhrade trov konania pre existenciu vady v zmysle § 420 písm. f) CSP konštatoval aj dovolací súd v uznesení Veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. septembra 2021 sp. zn. IVOBdo/2/2021: „Rozhodnutím, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí pre účely posudzovania väd zmätočnosti v zmysle § 420 CSP, je aj rozhodnutie, ktorým dovolací súd rozhodol s konečnou platnosťou o odvolaní proti výroku o náhrade trov konania“. Obdobný názor vyslovil aj v ďalších svojich rozhodnutiach (4Cdo/155/2020, 2Cdo/89/2020, 9Cdo/68/2021).

12. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26, 5Cdo/57/2019, bod 9, 10) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď dovolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

14. Podľa § 387 ods. 3 veta druhá CSP dovolací súd sa musí v odôvodnení vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní.

15. Aj v konaní na dovolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu.

15.1. Súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je právo strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (§ 387 ods. 3 CSP). Nerešpektovanie tohto kogentného ustanovenia zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania (porov. sp. zn. 4Cdo/125/2019). Dodržiavanie povinnosti odôvodniť rozhodnutie má zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť rozhodnutí súdov, a tak vylúčiť svojvôľu v tomto procese. V právnom štáte by nemali vzniknúť pochybnosti, či sa súd s určitou, druhou stranou výslovne prezentovanou otázkou zaoberal, či nie; odpoveď by mala byť zrejماً z odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

15.2. Rovnako podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva platí, že judikatúra síce nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia; ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija proti Španielsku z 09. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani proti Španielsku z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis proti Grécku z 29. mája 1997, Higgins proti Francúzsku z 19. februára 1998).

16. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu v spojení s opravným uznesením zo 06. júna 2023 sp. zn. 1Co/32/2022, vo vzťahu k odvolacím námietkam žalovanej uvádzaným k náhrade trov konania vyplýva konštatovanie, cit.: „O trovách celého konania odvolací súd rozhodol v zmysle ust. § 396 ods. 2 CSP v spojení s ust. § 255 ods. 1 CSP tak, že nárok na ich náhradu priznal žalobcovi v celom rozsahu proti žalovanému s poukazom na úspech žalobcu v konaní, pričom výška priznanej náhrady závisela od úvahy súdu. Civilný sporový poriadok nemá ustanovenie obdobné ustanoveniu § 142 ods. 3 O.s.p., ktoré sa uplatňovalo ako lex specialis vo vzťahu k § 142 ods. 2 O.s.p. (k tomu napr. nález Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 142/2014). Na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy, nová právna úprava už neobsahuje tri špeciálne skutkové podstaty (§ 142 ods. 1, 2 a 3 O.s.p.), ale len dve (§ 255 ods. 1, 2 CSP). Na prvom mieste je zásada úspechu a v prípadoch, keď mala strana sporu vo veci úspech len čiastočný, platí pravidlo obsiahnuté v § 255 ods. 2 CSP (pomer úspechu). Zásadu úspechu vo veci treba uplatniť aj na konania, v ktorých výška plnenia závisí od úvahy súdu (sudcovské právo) alebo od znaleckého posudku. V týchto prípadoch však nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku. Nemožno ho totiž ad absurdum zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu alebo znaleckej činnosti. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania v tomto prípade treba rozlíšiť, čo je základné, a čo sprevádzajúce (pozri k tomu napr. nález Ústavného súdu ČR, III. ÚS 170/99). Za základné sa považuje rozhodnutie, že do žalobcovho práva bolo zasiahnuté. Priznanie plnej náhrady trov konania je v tomto prípade zdôvodniteľné cez interpretáciu pojmu „úspech vo veci“ (§ 255 CSP), keďže ten, ako je uvedené vyššie, sa skúma čo do právneho základu, a nie čo do výšky priznaného nároku.“

16.1. V kontexte uvedeného je nepochybné, že aj napriek výslovnému príkazu v § 387 ods. 3 CSP vysporiadať sa s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní, sa odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia nevysporiadal s kľúčovými tvrdeniami žalovanej v odvolaní a to ani v najvšeobecnejšej rovine. Uvedené platí predovšetkým o tých námietkach žalovanej, ktoré z pohľadu rešpektovania jej práva na spravodlivý proces možno označiť za hlavné a ktoré si vyžadovali špecifickú odpoveď. Išlo o argumentáciu, v rámci ktorej žalovaná v odvolaní oponovala tým, že žalobca bol v spore úspešný iba čiastočne (dokonca takmer minimálne, nakoľko sa žalobou domáhal priznania nemajetkovej ujmy 5 000 eur a bolo mu priznaných 110 eur) a taktiež, aby odvolací súd pri určovaní trov konania využil svoje moderačné právo podľa § 257 CSP. Žalovaná uviedla v odvolaní viacero relevantných dôvodov, prečo by mal odvolací súd, ak dôjde k záveru, že žalobcovi vznikol proti žalovanej nárok na náhradu trov konania, ktoré spočívajú výhradne v trovách právneho zastúpenia, uplatniť svoje moderačné právo podľa 257 CSP: tieto dôvody spočívali v tom, že žalobca požadoval 5.000 eur, avšak súdom mu bola prisúdená suma štyridsaťpäť násobne nižšia, že priznané trovy konania v skutkovom a právne identickom prípade R. E. a ďalších 42 žalobcov, viac ako desaťnásobne prevyšujú právoplatne výšku priznanej peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy a že vyplatenie takejto sumy je neadekvátne, v rozpore s dobrými mravmi a v rozpore so zásadou spravodlivosti, ktorú by súd mal v prvom rade sledovať; jedná sa o zneužitie inštitútu náhrady trov konania a dôvodom hodným osobitného zreteľa podľa § 257 CSP.

Odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu k priznaniu nároku na náhradu trov konania v plnom rozsahu v prospech žalobkyne takisto úplne ignoruje skutočnosti uvádzané žalovanou v odvolaní, že ak trovy konania násobne prevyšujú judikovanú čiastku, je možné označiť situáciu za výnimočnú, odôvodňujúcu aplikáciu ustanovenia § 257 CSP. Vzhľadom na počet žalobcov (43) tak bude na účet právneho zástupcu žalobcov poukázaná len v prípade žaloby žalobcu R. E. a ďalších 42 žalobcov suma 50.877,60 eura. Takáto suma je neadekvátne, v rozpore s dobrými mravmi a v rozpore so zásadou spravodlivosti, ktorú by súd mal v prvom rade sledovať. V tejto súvislosti žalovaná poukázala aj na to, že právny zástupca poskytol svoje služby pre žalobkyňu, ako aj všetkých ďalších žalobcov (k dnešnému dňu spolu 165 žalobcov), podľa svojich mediálnych vyjadrení bezodplatne (v prílohe vyjadrenie právneho zástupcu publikované v Stropkovskom spektre dňa 16. 12. 2019). Vzhľadom na celkový počet žalobcov odhaduje žalovaná výšku trov právneho zastúpenia ktorú bude musieť vyplatiť právnomu zástupcovi žalobcov (pokiaľ súdy pôjdu v línii rozhodnutia odvolacieho súdu) na cca. 200 000 eur. To isté platí pokiaľ ide o ďalšiu argumentáciu žalovanej v súvislosti s použitím 257 CSP, keď poukázala na skutočnosť, že do súdneho sporu so žalobkyňou, ako aj s ďalšími žalobcami v iných konaniach bola reálne donútená, nakoľko žalobcami požadovaná a následne žalobami uplatnená suma 5 000 eur na každého zo žalobcov bola a je neprimeraná, neadekvátne, neproporcionálna, je v rozpore so zásadou slušnosti a s dobrými mravmi a jej uplatňovanie považuje za vyslovene šikanózne a takto uplatnená suma nedávala žalovanej ani len teoreticky možnosť sa súdnemu sporu vyhnúť (takúto sumu by dobrovoľne nezaplatil nik).

17. Ako vidno, odvolací súd nevzal do úvahy žiadnu z týchto namietaných skutočností a preto z jeho strany ide o postup odporujúci princípom materiálneho právneho štátu. Sumarizujúc vyššie uvedené oprávňuje dovolací súd vysloviť názor, že odvolací súd svoje rozhodnutie v dovolaní napadnutej časti odôvodnil spôsobom, ktorým založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP.

17.1. Bolo povinnosťou odvolacieho súdu vysporiadať sa s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní žalovanej (§ 387 ods. 3 CSP), pretože odvolací súd i napriek citácii ustanovenia § 257 CSP, jeho výkladu ako výnimky zo zásady úspechu vyplývajúcej z § 255 CSP sa zákonu zodpovedajúcim spôsobom v súlade s § 387 ods. 3 CSP nevysporiadal s uplatnenými podstatnými námietkami vo vzťahu k rozhodnutiu o trovách konania. Keďže odvolací súd nezaujal k otázkam urobeným súčasťou odvolania žalovanej žiadne konkrétne stanovisko, dovolaciemu súdu nezostalo prijať iný záver než ten, že došlo k zaťaženiu konania pred odvolacím súdom tvrdenou zmätočnosťou vadou podľa § 420 písm. f) CSP.

18. Pokiaľ odvolací súd vôbec nepristúpi k vysporiadaniu sa s podstatnými argumentami odvolateľa, tieto bez primeraného vysvetlenia ignoruje a neaplikuje relevantnú právnu úpravu, porušuje tým právo odvolateľa na spravodlivý proces (por. II. ÚS 120/2020).

19. Keďže dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP je nielen prípustné, ale aj dôvodné, bolo potrebné uznesenie odvolacieho súdu zo 16. marca 2023 sp. zn. ICo/32/2022 v dovolaní napadnutej časti o priznaní nároku na náhradu trov konania spoločne s opravným uznesením zo 06. júna 2023 sp. zn. ICo/32/2022 zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Náprava zrušením rozhodnutí odvolacieho súdu je v tomto prípade postačujúca (§ 449 ods. 2 CSP), nakoľko to bol odvolací súd, komu bolo namieste pričítať dovolaním vytýkanú vadu zmätočnosti.

20. Odvolací súd v ďalšom konaní svoje rozhodnutie riadne odôvodní tak, aby obsahová (materiálna) náplň jeho rozhodnutia založila nielen jeho zrozumiteľnosť, ale aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Osobitnú pozornosť bude v prvom rade venovať relevantným argumentom odvolateľa v podanom odvolaní, s ktorými sa vo vzťahu k rozhodnutiu o trovách konania komplexne vysporiada; prihliadne tiež na právne závery ústavného súdu vo veci sp. zn. IV. ÚS 652/2018 z 13. februára 2020: „...Aplikácia pravidiel, ktorého sa domáhajú sťažovatelia v situáciách, keď rozhodnutie závisí od úvahy súdu, musí mať svoje vnútorné limity, pretože ináč by bolo v rozpore s rozumným usporiadaním procesných vzťahov, aby za situácie zjavne bezúspešného uplatňovania práva, nie síce v jeho základe, ale v podobe jeho neprimeranej a zjavne nadsadenej výšky vo vzťahu k tej, ktorá v obdobných veciach vyplýva napríklad z ustálenej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, bola žalobcovi priznaná ochrana v podobe zachovania jeho práva na plnú náhradu trov konania proti žalovanému len preto, lebo bol

úspešný v základe svojho nároku, ktorého výška však bola oproti žalobnému nároku súdom priznaná s výrazným obmedzením.“

21. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.